

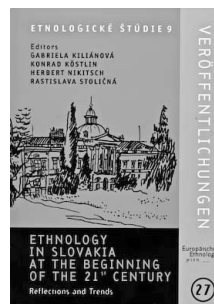
braka u Žumberčana. Analiza, pak, Irene Rožman ("Bračne strategije župljana Velikih Brusnica podno Gorjanaca kraj Novog Mesta") počiva na temeljitom poznavanju različitih aspekata tradicijske svakidašnjice stanovnika ovoga slovenskog naselja, što je omogućilo stvaranje kompleksne slike uzroka i posljedica njihove, također prevladavajuće, endogamnosti.

Spomenute rasprave – prema obavijesti voditeljice projekta – tek su jedan od njegovih ishoda. Slijedit će mu objavljivanje opsežne znanstvene monografije, a kao krajnji cilj stvaranje modela interdisciplinarnog pristupa zadanoj tematici. S radošću i zanimanjem ih očekujemo.

Drugi blok objavljenih rasprava tretira užu iseljeničku tematiku, pa ih ovdje tek taksativno spominjemo. Tekst Marjana Drnovška naslovljen je "Krekova vestfalska pisma: socijalno-ekonomski pogledi i iseljeničstvo"; Marina Lukšič-Hacin piše o "Normativnim aspektima i radnim uvjetima migranata u Saveznoj Republici Njemačkoj". "Iseljenička književnost i periodika: rječite statistike" tema je Janje Žitnik, dok Mirjam Milharčič Hladnik obavještava o "Marie Prislant i njezinoj ulozi u očuvanje slovenske kulture i tradicije među slovenskim iseljenicima u SAD-u". "Etnički, regionalni i nacionalni identiteti u kontekstu europskoga pograničnog sudjelovanja: studija primjera Talijanske narodne zajednice u Slovenskoj Istri" rasprava je Ksenije Škrabec, dok Rebeka Mesarić Žabčić objavljuje tekst "Način življenja hrvatskog iseljeničkog korpusa u Australiji: iskustva, mišljenja i stavovi mladih australskih Hrvata". "Pitanjem identiteta u magrebskoj književnosti" bavi se Neža Florjančič. Od užih iseljeničkih tema izdvaja se prilog Maše Mikola intrigantnoga naslova "Tihi promatrač u šutljivu polju: etnografija danas", u kojem je riječ o metodološkim problemima suvremene terenske prakse. Naime, promijenjeno područje etnografskog rada postavlja pred istraživače nova epistemološka pitanja i nove etičke dileme. M. Mikola smatra da za suvremenu etnografiju više nije bitno premještanje istraživača iz jednoga fiksnog prostora u drugi, već je sve važnije premještanje kroz ne-fizičke – prema autoričinu izričaju – "domišljajuće" svjetove.

Aleksandra MURAJ

Ethnology in Slovakia at the beginning of the 21st century, Reflections and trends, eds. Gabriela Kiliánová [et al.], Ústav Etnológie Slovenskej Akad. Vied, Bratislava; Inst. für Europ. Ethnologie d. Univ. Wien, Bratislava – Wien 2005., 229 str. (Veröffentlichungen des Instituts für Europäische Ethnologie der Universität Wien, 27) (Etnologické štúdie, 9)

Institut za europsku etnologiju Sveučilišta u Beču još je 2001. godine objavio prvi tematski broj svoga izdanja posvećen nekoj od europskih etnologija, upravo hrvatskoj. Slijedilo je izdanje posvećeno bugarskoj, a u rukama mi je najnovije, koje se bavi suvremenosti u slovačkoj etnologiji, odnosno njezinim aktualnim stanjem. Riječ je o zborniku radova koji objedinjuje radove pročitane na međunarodnoj konferenciji organiziranoj u povodu pedeset pete obljetnice Instituta za etnologiju Slovačke akademije znanosti, u studenom 2001. godine u Bratislavi. Autorice i autori priloga nisu samo slovački etnolozi koji promišljaju povijest i suvremenost svoje discipline, već i njihovi inozemni kolege s kojima blisko surađuju i koji su također utjecali na njezin razvoj i oblikovanje. Tako se u ovom zborniku mogu pronaći tekstovi Gábora Barne i Mihála Sárkányja iz Budimpešte, Josefa Kanderta i Zdeněka Uhereka iz Praga,

Konrada Köstlina i Herberta Nikitscha iz Beča, Jolante Logowske iz Wroclava te mađarskog etnologa Pétera Niedermüllera iz Berlina. Izbor suradnika nedvosmisleno svjedoči o srednjoeuropskom kontekstu slovačke etnologije.

Zbornik je podijeljen na pet tematskih cjelina: uvodni prilozi, tematski prilozi o konstrukciji slike o kulturi, ruralni svijet kao mikrokozmos, slike socijalnih struktura te urbani svjetovi u etnološkom istraživanju. Iako je naslov zbornika na engleskome jeziku, neki su radovi objavljeni na engleskom, a neki na njemačkom te prate jeziku pripadajuće načine citiranja iskorištene literature.

Glavna je zadaća ovoga zbornika, prema riječima urednika, promišljanje stanja i razvoja slovačke etnologije od 1989. godine nadalje. Ta je disciplina aktivno tražila nove teme, metode i načine interpretacije kojima bi mogla primjereno i djelotvorno reagirati na brojne društvene, kulturne i političke promjene koje su se u tom razdoblju događale. U toj su potrazi slovački etnolozi posezali ne samo za inspirativnim radovima suvremenih inozemnih kolega, etnologa i kulturnih ili socijalnih antropologa već i sociologa, filozofa, povjesničara i drugih znanstvenika iz područja humanističkih i društvenih disciplina.

Prva se tematska cjelina bavi upravo aktualnim promjenama unutar slovačke etnologije, koja je prošla put od povijesno orijentirane discipline do znanosti koja se hvata u koštac s cijelim nizom aktualnih zbivanja. Gabriela Kiliánova svojim prilogom raspravlja o najnovijoj povijesti svoje discipline, ali i promišlja moguće putove za njezinu budućnost. Péter Niedermüller se bavi pitanjima metodologije suvremenih etnoloških istraživanja općenito, Jolanta Logowska raspravlja o suvremenim pitanjima folkloristike, a Florin Žigrai kao geograf daje svoj prilog raspravi o stvaranju etno-geografije, nove poddiscipline koja bi čvršće povezala etnologiju s geografijom.

Iduća se tematska cjelina bavi tradicijskim, odnosno ruralnim temama Slovačke ili Slovaka u inozemstvu. Prilog Konrada Köstlina govori o osnovnim pitanjima ove cjeline, promišljajući odnose između tradicije, kulture i identiteta, smještajući naše *životne svjetove* u kontekst moderne. Eva Krekovičová govori o društvenom sjećanju, mentalnim shemama i stereotipima, pogotovo o stereotipima u etnološkom istraživanju, Zuzana Profantová upoznaje nas sa svojim istraživanjem vrijednosnih sustava u razdoblju slovačkog prijelaza u novi društveni i politički sustav, a Hana Hlôšková govori o ulozi usmene povijesti na stvaranje povijesnog sjećanja, predstavljajući rezultate svog istraživanja folklorističkih tema.

Iduće poglavlje predstavlja ruralnu sredinu kao nekoć glavno područje etnološkog istraživanja, kojime se suvremena slovačka etnologija bavi na dvojak način: prvi je nasljednik "tradicionalne" etnologije, koja se od osnutka struke bavi seoskom kulturom, dok je drugi proizašao iz zanimanja za društvene i političke promjene na makrorazini te njihovim utjecajima na mikro-razinu, na seoske zajednice. U ovom se poglavlju nalaze radovi Ol'ge Danglove, Ratislave Stolične i Gábora Barne. Dok autorice promišljaju teme iz slovačke etnologije, Barne govori o odnosu mađarske etnologije prema ruralnim zajednicama, a posebno naglašava ulogu vjere u konstrukciji osobnog i skupnog identiteta, a vjerske zajednice promatra kao društvene i simboličke skupine.

Istraživanja društvene strukture – a u Slovačkoj se to, konkretno, odnosilo na lokalne zajednice, obitelj, srodstvo i susjedske odnose – dominirala su u drugoj polovici dvadesetoga stoljeća te im je posvećena posebna tematska cjelina, koju otvara tekst Mihála Sárkányja, predstavljajući kako su mađarski etnolozi, socijalni antropolozi i drugi srodni stručnjaci promatrali spomenute promjene, prije svega poslijeratne, odnosno pokušaje izgradnje komunističkog društva te one nakon 1989., koji su rezultirali stvaranjem demokratskog političkog uređenja i tržišnog gospodarstva. Zuzana Beňušková i Dušan Ratica govore o slovačkim istraživanjima iste tematike provedenima od pedesetih do devedesetih godina dvadesetoga stoljeća, dok Josef Kandert u prvome redu govori o proučavanju skupina i

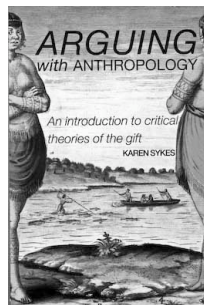
oblikovanju društvenih mreža. L'ubica Falt'anova u zborniku sudjeluje empirijskim istraživanjem zapošljavanja u slovačkoj poljoprivredi u prvoj polovici dvadesetoga stoljeća, a Arne Mann se koncentrira na predstavljanje istraživanja romske kulture, koju ocjenjuje nedovoljno proučenom, a prikupljena znanstvena znanja o Romima, po njegovu se mišljenju, nedovoljno rabe u primijenjenim projektima.

Zbornik završava temom urbanih svjetova u etnološkim istraživanjima, koju otvara tekst Zdeňka Uhereka o suvremenim trendovima proučavanja grada u češkoj etnologiji u svjetlu procesa globalizacije, migracije i promjena identiteta. Katarína Popelková i Peter Salner govore o "zlatnom dobu" urbane etnologije u Slovačkoj te nas upoznaju s tematskom i metodološkom raznolikošću ovog znanstvenog područja. Daniel Luther govori o definiciji urbanog mikrosvijeta te o dvojicama u odnosu na metodološke i tematske definicije makrosvijeta i upućuje na istodobnu prisutnost lokalnih i globalnih elemenata u strukturi svake urbane cjeline.

Osim što daje sažet i sustavan prikaz suvremenih trendova slovačke etnologije, a dijelom i prošlosti te discipline, ovaj je zbornik izvrstan izvor za pronalaženje relevantnih radova slovačkih, ali i drugih uglavnom srednjoeuropskih etnologa. Ovakva su tematska, vremenska i prostorna objedinjenja i sažimanja dobro došla za svakoga tko se želi upoznati s određenom tematikom, ali i kao polazište za ozbiljnija istraživanja.

Sanja KALAPOŠ GAŠPARAC

Karen Sykes, Arguing with Anthropology, An Introduction to Critical Theories of the Gift,
Routledge, London - New York 2005., 244 str.

Rasprava(e) s antropologijom. Uvod u kritičke teorije o daru, najnovija je znanstvenostručna studija britanske antropologinje Karen Sykes, koja proizlazi iz autoričina dugogodišnjega znanstvenoistraživačkog i predavačkog rada u okviru istoimenog dodiplomskog kolegija na Odsjeku za socijalnu antropologiju Sveučilišta u Manchesteru. Knjiga je zamišljena, u prvome redu, kao teorijsko-metodološko-problemski priručnik namijenjen studentima dodiplomskoga studija socijalne antropologije i srodnih društvenih znanosti.

Riječ je o iscrpnom, jasnim i konciznim stilom pisanom osvrtu na povijest antropološke discipline, na niz njenih relevantnih teorija, pojmova i metodoloških usmjerenja predstavljenih i promišljenih kritički, kroz okvir *dara*, *darivanja* i *darovne razmjene*.

Općenito, antropološka istraživanja dara i darovne razmjene kao sveprisutnog društvenog odnosa, bivaju potaknuta objavljivanjem znamenitoga četverodijelnog eseja Marcela Maussa 1925. godine, naslovljenog *The Gift (Ogled o daru)*. Esej na engleskome jeziku je dio, istodobno objavljene, šire teorijsko-empirijske studije na francuskome jeziku. Mauss je *dar* interpretirao kao *univerzalni društveni fenomen* povijesno vođen društvenim normama, obvezama i, primarno, principom odnosa *reciprociteta*. Darivanje, razmjena i uspostavljanje reciprociteta sadržavaju, prije svega, nematerijalni, simbolički smisao. Stoga antropološka istraživanja društvenih, prošlih i suvremenih, odnosa i praksi darivanja traže promišljanje